

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio III. De causa exemplari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

ASSERO 2. *Finem Cujus, seu Qui interdum esse nobiliorem entitativè interdum ignobiliorum.*

RATIO. Quia sanitas est quid ignobilius animali, utpotè ejus accidens, si autem homini optem beatitudinem, Finis Qui, erit dignior homine.

ASSERO 3. *Amore intenso ordinariè magis amari finem Cui, sed amore appetitativo non semper.*

RATIO, quia finis, Cui magis intimè perspectus magis allicit, & ita cum volo mihi Deum clarè visum, fieri potest, ut intensius me in hoc amem, quàm Deum, licet illum magis appetiam.

QUÆSTIO III.

De Causa Exemplari.

ASSERO I. *Exemplar ex S. Augustino & S. Thom. esse formam in mente existentem, quam effectus imitatur ex intentione agentis determinantis sibi finem. Dicitur forma, quia sicut per formam constituitur agens potens agere, ita & per exemplar constituitur potens agere agens idæale, verèque per illam figuratur & formatur res agenda in mente. Dicitur in mente existens, ad distinctionem ab exemplari externo v.g. pictura, quam imitatur pictor, ad quod exemplar si velles præsentem definitionem extendere, demenda esset particula ly in mente existens, dicitur ex intentione agentis, ut excludantur ea, quæ casu fiunt, dicitur agentis determinantis sibi finem, ut excludantur bruta, quæ non nisi determinata agunt.*

ASSERO 2. *Exemplar consistere in conceptu obiectivo:* negat Suar. Fonsec. Rub. Valent. & alii. Sed nobiscum est Vasquez item Ariag. & recentior Suar.

RATIO. Tum quia Arist. 7. Metaph. tex. 28. & 30. censet, exemplar esse essentiam rei, prout est in anima, dicitque domum fieri ex domo, subjice præcognita & idæali. Tum quia exemplar, est id, ad quod agens respiciens, operatur, qui non respicit suum conceptum formalem, sed obiectivum. Tum quia universale non consistit in conceptu formali, ut dictum in Logicis. Ergò nec exemplar, par enim est utriusque ratio. Et certè conceptus formalis & esset exemplar, ut supponitur & non esset, quia exemplar id est, quod ea prædicata, quæ res in statu physico habere debet, intentionaliter repræsentat, ut hæc intentionalia in statum physicum reducuntur, jam autem non prædicata conceptus formalis, sed obiectivi in statum physicum reducuntur.

DICES I. Exemplar divinum consistit in conceptu formali, non obiectivo; Ergò & idæa Creatæ. Antec. probatur, quia conceptus ob-

jectivus, est ipsa Creatura faciendæ, Deus autem in operando non dependet à Creaturis.

RESPONDET Primò recentior Suar: quòd exemplar divinum non consistat in Creaturis, tanquam in conceptu obiectivo, sed in essentia Divina, prout se præbet imitabilem. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT, quia & non consisteret per illum exemplar in Creaturis, tanquam in conceptu obiectivo, hæc enim est illius positio, & consisteret ut Probatur: quia qui dicunt etiam exemplar Divinum consistere in conceptu obiectivo, nolunt illum esse extra Deum, idæa enim prout hic de illis necessario sunt interna, consequenter sunt ipsæ Creaturæ, prout repræsentatæ per essentiam Divinam. Sed pro sua responsione.

INSTAT I. Suar: recentior, auctoritate Scripturæ; faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ubi proponitur essentia Divina, prout exemplar hominis faciendi.

RESPONDETUR. Per interpretes non loquitur illic Deus de idæa hominis, sed de similitudine in proportionem ad suam naturam, immò & ad personalitates per tres potentias animæ, sed posito etiam, quòd hic agatur de Causa idæali, inde non sequitur illam non consistere in conceptu obiectivo, hoc est in ipsis Creaturis prout repræsentatis per essentiam Divinam.

INSTAT 2. Effectus imitatur aliquid à se diversum, cui sit similis per imitationem, cum tamen Deus eundem numero effectum cognoscat, eundem numero repræsentet, at verò inter Deum & seipsum non datur similitudo, sed identitas.

RESPONDETUR. Effectum imitari aliquid à se diversum statu, sed non prædicatis; & licet non detur similitudo physica relativa inter idem & seipsum, datur tamen similitudo non relativa, nam similis est Filius Dei in natura Patri, licet sit eadem utriusque natura, sed hic etiam est similitudo specialis, nempe intentionalis, in hoc stans, ut ea prædicata, quæ obiectum in re continet, imagine intentionalis & spiritali repræsententur.

INSTAT 3. Idem ex Auc: Augustini negantis, Deum aliquid extra se intuitum, ut mundum fabricaret.

RESPONDETUR. Hic locus solum probat, quòd ille conceptus obiectivus non fuerit, nisi in mente Divina existens, quod nemo negaverit. *Hinc aliter?*

RESPONDETUR II. Ad primam objectionem negatur Antecedens, probatio illius distinguitur, Conceptus obiectivus creaturæ faciendæ, est ipsa Creatura quomodocumque spectata, nego, est ipsa Creatura, prout repræsentata per essentiam Divinam, concedo, pendebitque Deus à Creaturis, tanquam à termino connexo, non autem tanquam à Causa, à termino inquam

connexo, quia si non essent possibiles, non posset Deus illarum habere idæam tanquam possibilem.

Sed debetne dici, quod exemplar creaturarum sint ipsæ creaturæ prout representatæ ab essentia Divina, an quod exemplar sit ipsa essentia Divina representans creaturas? prior modus videtur præferendus. Tum quia magis ostenditur, quomodo prædicata intentionaliter representata, sint in statum physicum reducta, quod tamen spectat ad idæam? Tum quia isto modo significandi magis exprimitur, quia in Recto, ipsa res idæata nec quidquam illam ita exprimi impedit. Tum quia in creatis conceptus objectivus, est ipsa res prout representata. Ergo & in præsentī idem dicendum.

DICES 2. Censet Aristot. artificem producere effectum similem suæ idææ. Sed res faciendæ non est similis conceptui objectivo, sed formali. Omnis enim res est similis suæ imagini, conceptus verò formalis, est imago rei.

RESPONDETUR. Rem faciendam similem esse conceptui objectivo non quomodocunque sed prout representatæ.

DICES 3. Exemplar consistit in eo, quod dici potest agere, sed conceptus formalis dirigit, quia dirigere est proprium dictaminis, dictamen autem spectat ad conceptum formalem.

RESPONDETUR. Exemplar consistere in eo, quod dirigit per modum imaginis, & per modum similitudinis, adeoque quod respicit etiam ipsum dictamen, per modum objecti, ita ut exemplar dirigat radicaliter & mediata, immediata autem dictamen quod dictat, ut res similis fiat exemplari, quod ipsum dictamen, est conceptus formalis.

ASSERO 3. Exemplar esse veram causam realem respectu mediorum. Consulantur dicta de fine.

ADDO, non esse necessarium, ut aliud numero representetur per exemplar, & aliud numero fiat. Supponamus enim quod sit possibilis una domus nonnisi, infundat ejus exemplar Deus homini, hoc exemplar necessario eandem numero domum representabit, cum nonnisi una numero sit possibilis. Nihilominus non est necesse, ut eadem sit numero idæa, quia dantur quædam, quasi universales idææ, ut postea ex illa v.g. nonnisi solo numero distinctæ domus, ædificentur.

APPENDIX

De Natura & Arte.

POST tractationem de causis & principiis, dicendum aliquid de Natura & Arte, nam etiam hæc sunt suo modo causa & Principium.

Quod attinet ad Naturam.

ASSERO 1. Ex 2. Phys. Tex. 3. colligitur Naturam definitivè, esse Principium & causam movendi & quiescendi, in quo est primum per se & non secundum accidens. Dicitur Natura Principium & Causa, ut excludatur Privatio, quæ non est Natura, eique solum ratio Principii competit, sed plenius de hoc infra; dicitur motus & quietis, per motum intelligendo operationes & per quietem intelligendo non quietem negativam, hoc est cessationem à motu, sed quietem positivam, hoc est possessionem formæ & termini, ad quem fit motus, ly motus & quietis potest bene accipi copulativè, & non tantum disjunctivè; dicique potest cælus & moveri & quiescere, non quidem negativè, hoc est cessando in motu, sed positivè, quia semper habent possessionem boni quæsiti, hoc est Maximam suarum partium à centro distantiam. Vide de hoc Discursum Aristot. 8. Phys. tex. 76. quamquam per ly quietis, intelligi potest possessio, quam habet cælus suæ quantitatis, lucis, influxus in sublunaria, &c. Rursus ly motus, non pro solo motu locali præcipuè actuali accipi debet, certe enim terra, est naturam habens, & tamen non movetur localiter, præcipuè in sententia negante terræ motum, etiam trepidationis. Ly ergo motus accipi debet pro motibus alterationis, quos habet terra, dum se in pristinum statum reducit, & universalius adhuc attendendo etiam ad divina debet sumi pro operationibus. Dicitur Principium per se primum, ut ostendatur, naturam debere esse primum essentialem composito, quod est unum substantiale per se, hinc qualitates non sunt Naturæ, quia non constituunt compositum substantiale, quod sit unum per se. Quod si velis Ly primum per se referri in motum & quietem, sensus definitionis erit, quod natura debeat esse primum principium motus & quietis, ita, ut Naturæ non detur aliud prius radicale principium motus, & ita accidentia, licet sint immediata principia motum, cum non sint principia prima & radicalia, non sunt naturæ. Ly autem & non secundum accidens, ostendit naturam debere esse principium motus & quietis, sine auxilio extrinseco, quale auxilium interdum conjungitur, ut cum aqua hyeme reducit se ad pristinum frigus.

DICES, quamvis aliæ particulæ definitionis adlatæ non superfluant, idque ob explicationes adlatas, immerito tamen ponitur Ly Principium & causa, cum ratio Principii sufficienter in causa contineatur distincturaque sit sufficienter naturam à privatione.

RESPONDETUR. Imprimis poni utramque particulam, ut ostendatur non omne, quod est causa motus, esse naturam, sed quod est causa per modum principii primi, seu quod illa causa in illo genere non detur prius.

Neque

Neque valet si dicas, quod sequens particula primum & per se id denotet, quia Ly primum est relativum ad principium, adeoque eandem constituens orationem.

RESPONDETUR. Deinde particulam Et, poni distinctivè, hoc est pro Ly vel, ut etiam ab ipso ponitur secundi de Anim. tex. 24. Cujus etiam ratio ex Theologia hæc adferri potest, quia si ponatur nonnisi ly causa in definitione Naturæ, non poterit dici Deus habere Naturam, quia in illo nihil est, quod se habeat per modum causæ, in ordine ad hæc, quæ sunt ab intra. Quod si etiam ponatur ly principium solum, non excluderetur privatio à ratione Naturæ, ita ut in creatis, sit Natura, Causa, in Divinis, Principium motus, ad quæ licet Aristot. non attenderit, sufficit, quod attendat Christiana Theologia, defendatque textum Aristot. quantumvis commodius foret non per disjunctionem definitionem ponere, si suppetere terminus proprius utrique illi formalitati proximè communis.

RESPONDET tertio Ovied. Superfluere particulam Principium, quod est deferere auctoritatem Aristotelis. Pontius autem propter elegantiam dicit id positum, sed nulla est elegantia, quæ vitiat definitionem.

ASSERO 2. *Materiam etiam prout distinctam à forma esse Naturam, formas item materiales, Compositum tamen non esse naturam, sed naturale.*

RATIO primæ partis est Auctoritas Aristotelis 2. Physic. tex. 17. & 20. præcipuè quia etiam materia, est principium & causa passiva motus & quietis, quando autem Aristot. 5. Metaph. c. 4. dicit Materiam metaphoricè dici Naturam, per ly metaphoricè, intelligit analogicè & proportionaliter, ac cum quadam inæqualitate naturam, unde etiam 2. Physic. tex. 11. Formam magis vocat Naturam, quàm materiam, imò etiam respectu motum contrariorum formæ, est materia natura, non quidem in quantum est determinata ad hanc formam, sed in quantum est subiectum primum.

RATIO secundæ partis est. Tum quia ita censet Aristot. 8. Physic. à tex. 27. & 2. Physic. tex. 7. 12. 80. & lib. de Partibus Animal. cap. 1. Tum quia tota definitio motus illis competit, & licet Aristoteles 9. Metaph. tex. 1. & 1. cæli tex. 9. dicit, Naturam esse determinatam ad unum motum, cum tamen formæ non sint determinatæ ad unum motum, hoc ita intelligendum, quod scilicet corpora simplicia sint determinata ad unum motum, & ita ignis, est determinatus nonnisi ad motum sursum, sed non asserit, quamcunque esse naturam determinatam nonnisi ad unum motum. Consequenter motus progressivus, quem principiat etiam ad defatigationem animæ, est naturalis animæ, licet sit violentus prædominanti elemento terræ, & consumat spiritus vitales. Formæ tamen cor-

lorum licet respectu perfectionum, quas emanant sint naturæ, non tamen respectu motus circularis, quia ad illum producendum non inclinant.

RATIO tertiæ partis est, auctoritas Aristot. 2. Physic. tex. 12. *Quod autem, inquit, ex his, hoc est materia & forma, sed est & constat naturæ, ut homo?* Quod ipsum definitio motus indicat, quia composito non convenit esse principium motus, in quo est, nam ipsum compositum est, in quo sunt reliqua, & non est in alio, estque compositum principium motum non radicale, sed tantum subiectum denominationis. In oppositum citandæ auctoritates explicandæ sunt, quod per naturam intelligat ipsum compositum ex naturis, vel quidditatem illius principalem.

ASSERO 3. *Non posse demonstrari dari Naturam.*

RATIO, docet id Aristot. 2. Physic. tex. 6. Nul- lum ad id haberi potest medium. Si enim aliquid esset, esset motus, per hunc non potest demonstrari Natura, datur enim motus violentus & ab extrinseco, motus autem ab intrinseco non est notior ipsa naturæ. Ad eum planè modum, quo non potest ignis demonstrari per calorem ab igne productum. Licet enim per effectum possit demonstrari causa, id tamen tunc fit, quando effectus demonstrans, dum assumitur, tanquam medium demonstrationis, non involvit ipsammet causam, motus autem ab intrinseco involvit ipsammet Naturam.

Porrò, quando nego demonstrari posse naturam, loquor de demonstratione probante, quod existat natura, consequenter definitio, non potest esse medium aptum ad hanc demonstrationem, nam definitio est notior in ratione conceptus formandi, sed non notior in ratione existentia.

DICES Aristoteles demonstravit tria rerum principia, adeoque materiam & formam esse naturas, & quod sint Principia motus, & quietis. Ergo demonstrari potest dari naturam.

RESPONDETUR. Indubiè non fuisse oblitum Aristotelem quod demonstrarit dari materiam & formam, & tamen dicto loco sic habet. *Quid igitur est natura, dictum est, & quid quod à natura, & secundum naturam, quod autem sit natura tentare, demonstrare, ridiculum est, manifestum enim est, quod huiusmodi Entia sunt multa, demonstrare autem manifesta per immanifesta, non potentis judicare est, quod per seipsum & non per seipsum notum est.* Hinc licet demonstrarit dari materiam demonstravit dari naturam, specificè acceptam, motum item & quietem specificum, non autem dari naturam ut sic, sub conceptu naturæ. Et sicut ex eo, quod demonstrarit Aristoteles, tria dari principia non sequitur demonstrasse illum, quod privatio sit natura, ita nec sequitur demonstrasse illum, naturam ut sic.

† s 4

Quod

Quod attinet ad artem.

ASSERO 1. In 6. Metaph. c. 4. *Artem esse habitum cum recta ratione factivum circa ea, quae esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur*, de hac definitione videantur dicta; An Logica sit Ars

ASSERO 2. *Formam artificiatam in re loquendo nihil aliud esse, nisi ipsum corpus sic, vel ita, figuratum*. Hoc assertum illustratur & propugnatur, ex Materia de Connotatis, consequenter dico, casu quo, sicut corpus Christi collocatum est in Eucharistia indivisibiliter, ita collocaretur & pictura, tunc illa pictura non haberet quidem figuram situalem, hoc est, non haberet ubi circumscriptivè ad locum, haberet tamen eandem figuram artificialem in ordine ad locum definitivè occupandum.

ASSERO 3. *Artem non posse per se loquendo moli-ri opera naturae*.

RATIO, non potest aliud dare ars, quam formam artificialem, alias extra suum objectum procederet, quod si non potest dare, nisi formam artificialem, non potest indere intrinseca, forma artificialis non est aliud in re, nisi corpus ita figuratum, figura autem, est ipsa quantitas ita, vel sic terminata, quantitas autem ipsa de se non est operativa, proprietas enim sequitur conditionem ejus cujus, est proprietas, quantitas autem est proprietas, quantitas autem est

proprietas materiae, materia autem nihil agit.

Non nego tamen, quod figura & artificium, multum faciat per modum dispositionis ad aliqua opera naturae, & ita figura pyramidalis, juvat descensum deorsum. Non nego rursus, quod applicando per artem activa passivis, multum fieri possit, sed tamen tunc ista referenda erunt primario in ipsa naturalia, in artem autem non nisi tanquam in applicantem, & ita sanitas causatur à medicina, applicando activa passivis, quae primario reducenda est in ipsum temperamentum nocivis subtractis, reducens se in pristinum: hinc applicando activa passivis etiam animalia imperfectiora produci possunt. Idem sentiendum puto de productione auri, neque excedit scientiam humanam, quod temperamentum qualitarum requiratur ad aurum, experimento est medietas clavi aurei, & alia ferrei, quae visitur Florentiae. Et certe, sicut ignis, qui est inter elementa praestantissimus variis modis generatur, cur non & aurum? Quando autem prohibetur ab Ecclesia alchimia, prohibetur tanquam difficilis & perniciofa propter expensas, & ne detur adulterino auro locus, sed non prohibetur tanquam impossibilis, saltemque hoc artificium Angeli norunt, cur ergo illud Deo annuente, non possent hominibus communicare?

